

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

การครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลศรีเรศในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557
Political Power Domination of the Srithares Family in Kalasin Province between 1983 to 2014 A.D.

กฤติยา ศิลารักษ์ (Krittiya Silarak) ¹ ธนศักดิ์ สายจำปา (Thanasak Saijampa) ²

ยุทธพร อิศราชัย (Yuttaporn Isarachai) ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ระหว่าง พ.ศ. 2526 – 2557 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแต่ละกลุ่มคำนึงถึงความเหมาะสม ความสนใจในการสัมภาษณ์ คุณวุฒิ และประสบการณ์ โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ (1) นักการเมือง (2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (3) พ่อค้านักธุรกิจ (4) สมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง (5) สื่อมวลชน นักวิชาการ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน (6) เลขานุการและหัวหน้า และ (7) ประชาชนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ระหว่าง พ.ศ. 2526 – 2557 คือ ปัจจัยทางการเมือง ประกอบด้วย ความโดดเด่นของนายสังข์ทอง ศรีเรศ นางบุญรัตน์ ศรีเรศ และนายนิพนธ์ ศรีเรศ การเป็นตระกูลการเมืองที่โดดเด่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ การสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นที่นิยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การมีฐานคะแนนเสียงที่ถาวร มีเครือข่ายที่เป็นที่ยอมรับในพื้นที่การเลือกตั้ง และบทบาทของนายสังข์ทอง ศรีเรศ นางบุญรัตน์ ศรีเรศ และนายนิพนธ์ ศรีเรศ ในการใช้อำนาจทางการเมืองพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งผลต่อความนิยมของประชาชนที่มีต่อตระกูลศรีเรศจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ การครองอำนาจทางการเมือง ตระกูลศรีเรศ

¹ นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jaoeee@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช letizz_a@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช thaicampus@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research was (1) to study economic and social factors that caused the Srithares Family dominated political power in Kalasin Province between 1983 to 2014 A.D.; and (2) to study the tendency of political powerdomination of the Srithares Family in Kalasin Province from 2014 A.D. onwards. Key informants for this research was selected by purposive sampling method. The consideration of each group's sampling based on voluntary in interviewing, qualification and experiences. Groups were categorized into 7 groups, those were 1) politicians 2) government officials 3) businessmen 4) related stakeholders 5) mass medias, academics and NGOs 6) secretaries and election campaigner and 7) people. Research tool was a structured questionnaire that aligned with research objectives. The findings showed that factors that caused the Srithares Family dominated political power in Kalasin Province between 1983 to 2014 A.D. were political factors such as the outstanding of Mr. Sangthong Srithares, Mrs. Boonruen Srithares and Mr. Niphon Srithares as being a well-known political family in Kalasin Province, being subsidiary to popular political party in the Northeast, having stable voter base, having recognized network in voting areas and showing roles of Mr. Sangthong Srithares, Mrs. Boonruen Srithares and Mr. Niphon Srithares in city development of Kalasin Province and uplifting the quality of people's lives affected to people's faith since then until now.

Keywords: Political power domination, Srithares Family

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองประเทศไทย พ.ศ. 2475 ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง มาสู่ “รัฐประชาธิปไตย” นำมาสู่การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนทุกชนชั้น รวมทั้ง กลุ่มข้าราชการครูที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองเพื่อใช้ประโยชน์ของกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเรียกร้องสิทธิประโยชน์และสะท้อนปัญหาของสังคม ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชนให้กับรัฐบาล เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ (ธโรธร ตูทองคำ, 2555: 38-50) และกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มข้าราชการครู เป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มมีบทบาททางการเมืองของบุคคลในตระกูลศรีเรศคนแรก คือ นายสังข์ทอง ศรีเรศ เพราะต้องการมีบทบาททางการเมืองและต้องการใช้อำนาจทางการเมืองพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดกาฬสินธุ์ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมืองการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีความต้องการผู้นำทางการเมืองที่มีความจริงใจต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างมาก (สุทธาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2536: 30-41) นายสังข์ทอง ศรีเรศ ได้ทราบถึงความต้องการของประชาชนจากการทำหน้าที่นักจัดรายการวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งประชาชนส่วนมากในจังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ดแจ้งปัญหาผ่านรายการ “ครูทองเที่ยวทุ่ง” โดยนายสังข์ทองเป็นผู้ดำเนินรายการขณะนั้น ได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประสบการณ์ชีวิตที่บ้านเกิดเป็นคนจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงรับรู้สภาพปัญหา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จึงเกิดความต้องการที่จะมีอำนาจทางการเมือง เพราะเห็นว่าเมื่อมีอำนาจดังกล่าวจะสามารถใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อการช่วยเหลือปัญหาความทุกข์ยากของประชาชน จึงตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2526 และได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสิ้น 7 สมัย พร้อมทั้งได้รับตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญของประเทศ คือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทและอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์จนวาระสุดท้ายของชีวิต ภายหลังจากที่นายสังข์ทอง ศรีเรศ เสียชีวิต ตระกูลศรีเรศก็ไม่ละทิ้งเส้นทางการเมือง บุคคลที่ใกล้ชิดได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองและลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนที่ คือ นางบุญรัตน์ ศรีเรศ ซึ่งเป็นภรรยาของนายสังข์ทอง ได้เข้าสู่งานการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาฬสินธุ์ ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 เป็นครั้งแรก และได้รับการเลือกตั้งเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2554 (เขต 1 พรรคเพื่อไทย) ยังได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการดูแลรับผิดชอบการศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ส่วนน้องชายของนายสังข์ทองที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ นายนิพนธ์ ศรีเรศ ใน พ.ศ. 2549 ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา จากนั้น พ.ศ. 2550 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกในเขตการเลือกตั้งที่ 5 ของจังหวัดกาฬสินธุ์ และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จนถึง พ.ศ. 2554

ตระกูลศรีเรศเป็นตระกูลที่มีบทบาททางการเมือง และครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์อย่างยาวนาน จนถึงปัจจุบันและยังคงมีบทบาทในทางการเมืองที่ประชาชนให้การยอมรับ พร้อมทั้ง ต้องการให้มีบทบาททางการเมืองดังเช่นเคยหากมีการแข่งขันทางการเมือง อดีตที่ผ่านมาตระกูลศรีเรศ ถือเป็นนักการเมืองหัวแถวที่ยึดครองเก้าอี้ ส.ส. ของจังหวัดกาฬสินธุ์มาอย่างยาวนานที่สุด แตกต่างกับนักการเมืองคนอื่น ๆ ที่หมุนเวียนสลับได้รับการเลือกตั้ง ตระกูลศรีเรศเป็นตระกูลทางการเมืองที่ถือว่าครองตำแหน่งทางการเมืองอย่างยาวนาน ล้วนเป็นเหตุสำคัญต่อประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทยซึ่งทั้งหมดนี้ นำมาสู่การศึกษาถึงการครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลศรีเรศในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองใน จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแต่ละกลุ่มคำนึงถึงความเหมาะสม ความสมัครใจในการสัมภาษณ์ คุณวุฒิ และประสบการณ์ ประกอบด้วย (1) นักการเมือง (2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (3) พ่อค้านักธุรกิจ (4) สมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง (5) สื่อมวลชน, นักวิชาการ, เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน (6) เลขาธิการและหัวหน้างาน (7) ประชาชน โดยการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการเมือง

ปัจจัยด้านการเมืองที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557 การมีบทบาททางการเมืองของปัญญาชนอีสาน เป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของบุคคลในตระกูลศรีเรศ โดยนายสังข์ทอง ศรีเรศ เข้ามามีบทบาททางการเมือง ใน พ.ศ. 2524 ผ่านการเรียกร้องให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของระบบการศึกษา รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม และร้อยเอ็ด นายสังข์ทองต้องการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดกาฬสินธุ์ จนนำมาสู่การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดกาฬสินธุ์ครั้งแรก ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2526 และความโดดเด่นทางการเมืองของตระกูลศรีเรศที่แตกต่างจากนักการเมืองคนอื่น ๆ คือการใช้ช่องทางในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนายสังข์ทองรับฟังปัญหาของประชาชนผ่านการทำหน้าที่นักจัดรายการวิทยุ กระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ (รายการครูทองเที่ยวทุ่ง) เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของรัฐบาล และผลการดำเนินงานของนายสังข์ทองหลังจากได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็น ส.ส. ทำให้ประชาชนได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นายสังข์ทอง ศรีเรศใช้ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลงานทางการเมืองผ่านรายการวิทยุและหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ตระกูลศรีเรศเป็นตระกูลทางการเมืองที่โดดเด่นในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และการลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาประชาชนอย่างต่อเนื่องของนางบุญรี ศรีเรศ และนายนิพนธ์ ศรีเรศ โดยให้การช่วยเหลือประชาชนอย่างทันท่วงที มีความจริงใจต่อประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนสนับสนุนตระกูลศรีเรศให้ได้รับชัยชนะทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และบทบาททางการเมืองของตระกูลศรีเรศ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยเฉพาะบทบาทในด้านการพัฒนาการศึกษาที่ให้ความสำคัญมาก โดยใช้อำนาจทางการเมืองที่ได้รับการแต่งตั้งในบทบาทที่สำคัญระดับชาติ คือ ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการของนายสังข์ทอง ศรีเรศ และนางบุญรี ศรีเรศ ตระกูลศรีเรศให้ความสำคัญและดำเนินการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนสามารถเอาชนะใจประชาชนและนำมาสู่การสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับข้าราชการครู ซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญของตระกูลศรีเรศ เครือข่ายข้าราชการครูเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญในการผลักดันให้ได้รับชัยชนะทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง นอกจากเครือข่ายข้าราชการครู ตระกูลศรีเรศมีฐานคะแนนเสียงที่สำคัญอีก ได้แก่ เสี่ยว (เพื่อน) ที่มาจากพิธีการผูกเสี่ยวของชาวอีสาน รวมทั้งประชาชนผู้ติดตามรายการวิทยุในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นเครือข่ายทางการเมืองที่สำคัญที่ทำให้การสนับสนุนจนสามารถได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง เสี่ยวเป็นฐานคะแนนเสียงสำคัญที่พัฒนามาเป็นหัวคะแนนเสียงให้ตระกูลศรีเรศ และประชาชนผู้ติดตามรายการวิทยุของนายสังข์ทอง ติดตามผลงานในช่วงเวลาที่เป็น ส.ส. จนศรัทธากับความดีงามในการพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์และให้การสนับสนุนเส้นทางการเมืองของตระกูลศรีเรศจนถึงปัจจุบัน ส่วนการสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นที่นิยมของประชาชน ส่งผลต่อคะแนนความนิยมที่เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากพรรคการเมืองที่สังกัดมีผู้นำพรรคที่ประชาชนให้ความนิยม ประชาชนจึงให้การสนับสนุนผู้นำพรรคการเมือง ผ่านการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

ลงคะแนนเสียงเลือกบุคคลในตระกูลศรีเรศ ปัจจัยทางการเมืองเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่สำคัญของการได้รับชัยชนะทางการเมืองของตระกูลศรีเรศ

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557 สืบเนื่องจากที่ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่เกิดความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศตามแนวทางระบบทุนนิยม ที่ต้องการให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของ สังคมส่งผลต่อการแข่งขันทางธุรกิจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนทุกคนมีโอกาสในการดำเนินธุรกิจของตนเองตามความสามารถ จังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมทางเกษตรเชิงพาณิชย์เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนหันมาปลูกมันสำปะหลัง และอ้อยเพิ่มมากขึ้น เมื่อประชาชนประสบปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตร จึงมีความต้องการให้นักการเมืองในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภายหลังจากตระกูลศรีเรศได้รับชัยชนะทางการเมือง จึงใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนโดยส่วนใหญ่ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญต่อการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของตระกูลศรีเรศนั้น ไม่ได้เกิดจากการมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือมีรายได้ร่ำรวย เป็นเพียงความต้องการอยากมีอำนาจทางการเมือง เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชน เพราะเห็นความทุกข์ความยากจนจากประสบการณ์ของครอบครัว และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งนักจัดรายการวิทยุของนายสังข์ทอง ศรีเรศ และการได้รับตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้มีสาเหตุจากการที่มีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่มาจากการสนับสนุนของประชาชน ผ่านเครือข่ายทางการเมืองและพันธมิตรทางการเมืองที่ให้การสนับสนุน ซึ่งแตกต่างจากคู่แข่งทางการเมืองที่เป็น อดีต ส.ส. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่สังกัดเป็นจำนวนมาก รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดผ่านอำนาจหน้าที่ และประกอบธุรกิจที่มีรายรับมากกว่าตระกูลศรีเรศ แต่ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจดังกล่าวของคู่แข่งทางการเมืองก็ไม่มีผลต่อการได้รับชัยชนะ เพราะตระกูลศรีเรศก็สามารถเอาชนะทางการเมืองได้ โดยอาศัยเครือข่ายทางการเมือง และฐานคะแนนเสียงที่สนับสนุนให้ได้รับชัยชนะทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ตระกูลศรีเรศให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตร ซึ่งอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของประชาชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ตระกูลศรีเรศจึงให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการขอรับงบประมาณจากรัฐบาล การจัดท่าคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตรในจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดกาฬสินธุ์ผ่านการก่อสร้างเส้นทางคมนาคม เป็นการอำนวยความสะดวกต่อการขนส่งสินค้าทาง การเกษตรจากอำเภอต่าง ๆ เพื่อนำมาค้าขายให้กับนักธุรกิจหรือโรงงานในพื้นที่ การพัฒนาเศรษฐกิจของตระกูลศรีเรศในด้านดังกล่าว ส่งผลต่อการได้รับความนิยมจากประชาชนจนสามารถได้รับชัยชนะทางการเมืองและครองอำนาจทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคม ที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง พ.ศ. 2475 ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในจังหวัดกาฬสินธุ์ในหลาย ๆ ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านการศึกษา ประชาชนมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น สามารถใช้ความรู้ที่มีในการเลือก ส.ส. ให้ได้คนที่ทำงานเพื่อประชาชน และบทบาททางการเมืองของตระกูลศรีเรศ ต่อการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการเรียกร้องของเครือข่ายข้าราชการเพื่อนครู การเรียกร้องเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ส่งผลต่อการได้รับชัยชนะทางการเมืองของตระกูลศรีเรศ ในอดีตนายสังข์ทอง นางบุญรีน และนายนิพนธ์ล้วนแต่เคยรับราชการในตำแหน่งครู จึงรู้แนวทางการพัฒนาการศึกษาได้อย่างตรงความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ภายหลังจากที่นายสังข์ทอง ศรีเรศ และนางบุญรีน ศรีเรศ ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ผลักดันงบประมาณในการก่อสร้างโรงเรียนในพื้นที่ตำบลต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประชาชน ส่งผลต่อความนิยมของประชาชนที่มีต่อตระกูลศรีเรศ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

บทบาทการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสุข ตระกูลศรีเรศได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางสาธารณสุขที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากบิดาของนายสังข์ทอง ศรีเรศ เป็นหมอชาวบ้าน จึงเห็นความทุกข์ของประชาชนและเข้าใจประชาชน และอยากให้รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการจัดสวัสดิการทางสาธารณสุขที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย โดยเสนอนโยบายการรักษาสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค (บัตรทองของประชาชนผู้มีรายได้น้อย) เป็นนโยบายของพรรคการเมืองที่ตระกูลศรีเรศสังกัด ส่งผลต่อความนิยมและการสนับสนุนทางการเมืองจนสามารถครองพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ และเป็นนโยบายด้านสาธารณสุขที่รัฐบาลจัดสวัสดิการให้กับประชาชนทั่วประเทศจนถึงปัจจุบัน บทบาทการพัฒนาสังคมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตระกูลศรีเรศมีส่วนร่วมต่อการผลักดันระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์มีสิทธิได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ เดือนละ 500 บาท ซึ่งปัจจุบันได้กำหนดเบี้ยเป็นแบบขั้นบันไดตามช่วงอายุ แต่ไม่เกิน 1,000 บาท เพราะประสบการณ์ชีวิตของนายสังข์ทอง ศรีเรศที่พบเห็นผู้สูงอายุตามชนบทของจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเอง เนื่องจากอายุที่มากและวัยชราเกินกว่าที่จะประกอบอาชีพใดๆ จึงคิดหาวิธีการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยการให้รัฐบาลสนับสนุนสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุโดยการให้เงินเบี้ยยังชีพดังกล่าว ปัจจุบันประชาชนผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและเป็นหลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ บทบาทในการพัฒนากิจกรรมทางสังคมของตระกูลศรีเรศ ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะประเพณีบุญคูณลานหรือประเพณีบายศรีสู่ขวัญข้าวของตำบลเหนือ อำเภอมือเกรงกาฬสินธุ์ นายสังข์ทอง ศรีเรศมีส่วนร่วมในการผลักดันให้ประเพณีดังกล่าวเป็นประเพณีประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จนปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ททท.ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดกาฬสินธุ์ และตระกูลศรีเรศยังได้จัดตั้งมูลนิธิอิศริยศรีเรศ เพราะมีความต้องการให้มูลนิธิดังกล่าวเป็นองค์กรเพื่อการกุศลของตระกูล เนื่องจากความต้องการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่มีความลำบาก การทำนุบำรุงศาสนา และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ตามศักยภาพของมูลนิธิ รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการร่วมประเพณีต่าง ๆ ด้วยตนเอง ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งจนสามารถครองพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557

1. ด้านการเมือง ได้แก่ คุณสมบัติของผู้ลงรับสมัครเลือกตั้งและการลงแข่งขันทางการเมืองที่ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองได้อย่างยาวนานของตระกูลศรีเรศ และส่งผลต่อแนวโน้มการครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากนักการเมืองเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีทักษะด้านการหาเสียงและประชาสัมพันธ์ผลการทำงาน หรือชี้แจงนโยบายการทำงานให้ประชาชนเข้าใจอย่างแท้จริง มีความจริงใจในต่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับประชาชนและมีบทบาททางการเมืองต่อการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรืองในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีเครือข่ายทางการเมืองหรือหัวคะแนนที่ให้การสนับสนุนให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง การสืบทอดอำนาจทางการเมือง หรือการเป็นตระกูลทางการเมืองที่โดดเด่นส่งผลต่อการได้รับชัยชนะของทายาททางการเมือง และการสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นที่นิยมประชาชนก็ส่งผลต่อการได้รับชัยชนะทางการเมือง และส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลศรีเรศ นำมาสู่การเป็นตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนายสังข์ทองและ นางบุญรัตน์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูงที่มีอำนาจทางการเมืองในการพัฒนาระดับประเทศ ซึ่งอาศัยการสนับสนุนจากเครือข่ายทางการเมือง ทำให้ได้รับชัยชนะทางการเมืองจนสามารถครองอำนาจทางการเมืองจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับ คณิน บุญสุวรรณ (2522: 166) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติของนักการเมืองว่า นักการเมือง คือ ผู้เชี่ยวชาญกับการสมัครผู้แทน และมีความชำนาญในการใช้วาทีลปอย่างมานักการเมืองมีความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง มีความรู้ สติปัญญา ความสามารถสูง ที่อุทิศสละเวลาปฏิบัติทางการเมืองทั้งๆ ที่งานในหน้าที่ราชการมากมายจนแทบไม่มีเวลาว่าง ทั้งนี้ เพราะเห็นแก่ชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับกมล สมวิเชียร (2520: 65-90) อธิบายเกี่ยวกับชนชั้นนำทางการเมือง คือ กลุ่มคนซึ่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

ประกอบด้วยสมาชิกอันดับสูงของพรรค มีอำนาจทางการเมือง โดยใช้อำนาจทางการเมืองบริหารจัดการทางด้านเศรษฐกิจ ศิลปะวิทยาการ รวมถึงวัฒนธรรมของสังคมอย่างเด็ดขาด และชนชั้นนำทางการเมือง ยังสามารถวางแผนในระบบการเมือง ครอบคลุมทุกแขนงของสังคม รวมถึงวิถีชีวิตของประชาชน และสอดคล้องกับชวงศ์ ฉายบุตร (2535: 71 – 72) อธิบายเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่ามีบทบาททางการเมืองในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลและการชักจูงให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลและการชักจูงให้ประชาชนสนใจการเมืองอันเป็นการรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น การหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนโดยรวม หมายถึง การแสดงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนในสังคม การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน บทบาททางการเมืองในการสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายต่าง ๆ ได้รับรู้และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง และคอยให้ความสนใจและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ ไม่เฉพาะประชาชนในเขตรับผิดชอบเท่านั้นและสอดคล้องกับธวัชชัย กฤติยาภิชาติกุล (2556: 117-118) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของตระกูลทางการเมือง นักการเมืองที่มาจากตระกูลทางการเมือง สามารถอาศัยความได้เปรียบจากนักการเมืองรุ่นก่อนทั้งอำนาจบารมีและความศรัทธาจากประชาชน เพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติทันทีโดยไม่ต้องผ่านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมาก่อน ซึ่งแตกต่างกับนักการเมืองที่ไม่มีสายสัมพันธ์ทางการเมือง จะอาศัยการลงสมัครรับเลือกตั้งการยกฐานะและการสร้างเครือข่ายคะแนนผ่านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือผ่านกลไกทางการเมืองอื่น ๆ โดยกลไกการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองที่สำคัญ คือ เวทีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น และสอดคล้องกับพิชัย เก้าสำราญ และคณะ (2530: 105 – 106) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับนักการเมืองอาจเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติ หรือเพื่อนที่สนิทสนมกันมาก่อน นักการเมืองอาจเคยช่วยเหลือในเรื่องการเงินหรือเรื่องอื่น ๆ เมื่อหัวหน้าคณะได้รับความเดือดร้อน และหัวหน้าคณะก็ช่วยเหลือนักการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง หรือการให้ข่าวสารทางการเมืองแก่ผู้สมัคร ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับหัวหน้าคณะเป็นความสัมพันธ์ที่มั่นคงและขึ้นอยู่กับความเชื่อใจซึ่งกันและกัน ความมั่นคงของความสัมพันธ์ยากที่จะแตกสลายจะเป็นลักษณะการพึ่งพากันเรื่อยไป ตามความคาดหวังว่าแต่ละฝ่ายจะสามารถให้ประโยชน์ได้ในยามที่ต้องการ และสอดคล้องกับพิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2534: 716) ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ และการที่ประชาชนจะเลือกใครเป็นตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารการเมืองการปกครองของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นบุคคลที่สมัครใจ เสนอตัวเพื่อให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประเทศ และมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมดำเนินการบริหารและการปกครองประเทศ และสอดคล้องกับประหยัด หงส์ทองคำ (2548: 16 – 17) ที่กล่าวว่า หน้าที่ของพรรคการเมือง คือ การคัดเลือกสมาชิกของพรรคที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ มีเกียรติประวัติอันดีงาม มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ที่จะเข้ารับผิดชอบงานการเมืองที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อเสนอตัวสมัครรับเลือกตั้งให้ประชาชนได้พิจารณาเลือกตั้ง ช่วยทำให้ประชาชนผู้เลือกตั้ง พิจารณาเลือกจากนโยบายของพรรค และทำให้ผลการเลือกตั้งเป็นกลุ่มก้อน ไม่กระเจาย ทำให้พรรคการเมืองใดการเมืองหนึ่งอาจได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง จนมีคะแนนเสียงเกินครึ่งหนึ่งในสภาผู้แทนราษฎร สามารถจัดตั้งรัฐบาลโดยมีพรรคการเมืองพรรคเดียวสนับสนุน เพื่อนำนโยบายที่ประชาชนเห็นชอบไปบริหารให้เกิดผลดีอย่างแท้จริง และพรรคการเมือง เป็นสถาบันการเมืองที่มีหน้าที่ให้การศึกษาหรือให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

2. ด้านเศรษฐกิจ การได้รับชัยชนะทางการเมืองของตระกูลศรีรัตนสามารถครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ และส่งผลต่อแนวโน้มของการครองอำนาจทางการเมืองมาจากบทบาททางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ส่งเสริมการมีรายได้ให้กับประชาชน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดกาฬสินธุ์ล้วนส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้กับประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพ และทุนทางการเมืองที่ใช้ในการแข่งขันทางการเมือง นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของพรรค

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

การเมืองที่สังกัด การให้ความช่วยเหลือหรือช่วยทางการเมืองด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต ล้วนเป็นสาเหตุต่อการได้รับชัยชนะทางการเมือง สอดคล้องกับทวิ สุรฤทธิกุล (2546: 129 – 130) อธิบายเกี่ยวกับ ชนชั้นนำทางการเมือง หรือ การกำเนิดผู้นำทางการเมือง คือผู้นำทางการเมืองที่เป็นไป โดยธรรมชาติ หมายถึง การที่บุคคลค่อย ๆ ถูกหล่อหลอมด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยที่บุคคลนั้น ๆ อาจจะได้ตั้งใจหรือมุ่งหวังที่จะเป็นผู้นำแต่อย่างใด หรือบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากวงสังคมหรือจากบุคคลแวดล้อมให้เป็นชนชั้นนำทางการเมือง และผู้นำทางการเมืองที่เกิดจากการสร้างตัวขึ้นมา หมายถึง ผู้นำทางการเมืองที่เกิดจากการดิ้นรนหรือถึบตนเองขึ้นมาจากคนธรรมดา ๆ โดยพยายามที่เรียนรู้หรือสร้างความชำนาญขึ้นมาเอง เมื่อประสบความสำเร็จในอาชีพของตนแล้วก็หันมาสนใจทางการเมือง ทั้งที่เข้ามาเป็นฝ่ายสนับสนุนให้กับนักการเมือง จนได้รับตำแหน่งทางการเมืองเป็นผลตอบแทน และที่สมัครเข้าเป็นนักการเมืองโดยตรงจนได้ตำแหน่งสูงขึ้นในตำแหน่งทางการเมือง ยังรวมถึงบุคคลที่ทำงานใกล้ชิดกับนักการเมืองและสอดคล้องกับวิวัฒน์ เี่ยมไพรวัน และธโรธร ตูทองคำ (2547: 48) อธิบายเกี่ยวกับ การเงินของพรรคการเมือง (Party finance) พรรคการเมืองต้องมีการกิจสำคัญในการรณรงค์ทางการเมืองให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง การเลือกตั้งในทุกระดับและทุกครั้งย่อมต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์) พรรคการเมืองจำเป็นต้องมีเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ที่มาของการเงินของพรรคได้แก่ ค่าบำรุงการเป็นสมาชิกพรรค เงินที่ได้มาจากการให้หรือบริจาคจากกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมือง รวมทั้ง การได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามสัดส่วนจำนวนสมาชิกของพรรค เป็นต้น การเงินของพรรคต้องมีการบริหารจัดการและจัดการอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของพรรค รวมทั้ง ข้อกำหนดตามกฎหมายด้วย และสอดคล้องกับเสถียร วิริยะพรรณพงศา (2554) อธิบายเกี่ยวกับ ความสำคัญของหัวหน้าคณะ ในสังคมอุปถัมภ์อย่างสังคมไทย หัวหน้าคณะ มีอิทธิพลต่อชาวบ้านสามารถชักนำคนในพื้นที่ได้ เพราะหัวหน้าคณะไม่ใช่คนแปลกหน้า เป็นคนที่ชาวบ้านให้การเคารพ อาจจะเป็น ครู มักทายกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือแม้แต่พระ แม้ว่าผู้สมัครจะไม่เคยลงพื้นที่หาเสียงเลือกตั้ง ไม่เคยบอกนโยบายพรรคที่ตนสังกัด ไม่เคยบอกให้สังคมรู้ว่าตนมีแนวคิดอย่างไรต่อการลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่กลับได้รับเลือกตั้งทุกสมัย เพราะมีหัวหน้าที่ยึดคณะเสียงไว้ให้ หัวหน้าคณะจะมีเครือข่าย บริวารที่สามารถแปรเป็นคะแนนเสียงได้ทันทีที่ต้องการ โดยที่ชาวบ้านในพื้นที่อาจไม่รู้จักรับกับผู้สมัคร หรือไม่รู้ว่พรรคการเมืองมีนโยบายอย่างไร และสอดคล้องกับพิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2534: 716) ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ และการที่ประชาชนจะเลือกใครเป็นตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารการเมืองการปกครองของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นบุคคลที่สมัครใจ เสนอตัวเพื่อให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประเทศ และมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมดำเนินการบริหารและการปกครองประเทศ และสอดคล้องกับอวยชัย ชะบา (2537: 691 – 695) ที่กล่าวว่าบทบาทของพรรคการเมืองไทยประกอบด้วยหน้าที่ การให้การศึกษาด้านการเมือง ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทในฐานะเจ้าของประเทศ และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งรัฐบาล โดยอาศัยพรรคการเมืองเป็นสถาบันกลางทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ควรมีการประสานกัน โดยมีพรรคการเมืองเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ มีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มในการต่อรองสิทธิและผลประโยชน์ทางการเมือง จัดทำโครงการต่าง ๆ ให้เป็นนโยบายของรัฐบาลเพราะการเสนอโครงการต่าง ๆ จากพรรคการเมืองเป็นการสะท้อนจากความต้องการของประชาชนเจ้าของประเทศ

3. ด้านสังคม การได้รับชัยชนะทางการเมืองของตระกูลธุรกิจเรศจนสามารถครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ และส่งผลต่อแนวโน้มของการครองอำนาจทางการเมือง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ การให้ความรู้กับประชาชนผ่านกระบวนการทางการเมืองของการเลือกตั้ง และการสนับสนุนงบประมาณของการพัฒนาสังคม และการร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานของจังหวัดกาฬสินธุ์ จากบทบาททางการเมืองก่อนและหลังการแข่งขันทางการเมืองการใช้อำนาจจากตำแหน่งทางการเมืองในระดับประเทศ ยกกระดับประเพณีท้องถิ่นจนเป็นประเพณีของการท่องเที่ยวระดับประเทศ รวมทั้ง การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสังคมของพรรคการเมืองที่สังกัด ล้วนเป็นสาเหตุของการได้รับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

ชัยชนะในการเลือกตั้ง และส่งผลต่อแนวโน้มการครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลศรีเรศในจังหวัดกาฬสินธุ์ สอดคล้องกับ เว็นฮอร์น (Wehmhoener, 1975: 88) ที่กล่าวว่า นักการเมืองว่าเป็นผู้กำหนดวัฒนธรรมหรือเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งระดับสูงของโครงสร้างสังคมนั้นๆ หรือนักการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในแต่ละสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญและมีชื่อเสียง ซึ่งอาจรวมถึงบุคคลหลายอาชีพด้วยกัน เช่น ข้าราชการ ซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มน้อยในสังคม และเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรส่วนใหญ่หรือสถานภาพทางสังคมในระดับสูงหรือเป็นผู้มีอิทธิพลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในการตัดสินใจที่มีผลต่อสมาชิกของสังคม และสอดคล้องกับทวิ สุรฤทธิกุล (2546: 129 – 130) อธิบายเกี่ยวกับ ผู้นำทางการเมืองที่เป็นไปโดยธรรมชาติ หมายถึง การที่บุคคลค่อย ๆ ถูกหล่อหลอมด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยที่บุคคลนั้น ๆ อาจจะได้ตั้งใจหรือมุ่งหวังที่จะเป็นผู้นำแต่อย่างใด หรือบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากวงสังคมหรือจากบุคคลแวดล้อมให้เป็นชนชั้นนำทางการเมือง และสอดคล้องกับกนก วงศ์ตระหง่าน (2530: 127 – 305) อธิบายเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเพราะประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งคาดหวังว่าผู้แทนของตน ต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือตน ประชาชนจะยึด ส.ส.เป็นที่พึ่ง ซึ่ง ส.ส. ต้องตอบสนองด้วยการพยายามให้ความช่วยเหลือ และสภาพความใกล้ชิดระหว่าง ส.ส.กับประชาชนก็มีส่วนกำหนดให้ต้องช่วยเหลือประชาชน ต้องช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน ในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ช่วยเหลือในเรื่องส่วนตัวจนถึงเรื่องชุมชน และต้องช่วยเหลือด้วยกำลังของตนเอง เช่น ใช้เงินส่วนตัวเข้าช่วยเหลือ จนถึงช่วยเป็นผู้ประสานหรือติดต่อกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการช่วยเหลือประชาชนโดยเฉพาะที่เดือดร้อนนั้นถือเป็นบทบาททางการเมืองที่สำคัญ และสอดคล้องกับชาติรี จันทรวิริยะชัย (2532: 695) อธิบายเกี่ยวกับ ห้วคะแนนว่า การจะเป็นห้วคะแนนนั้นไม่ใช่เรื่องของการบิบบังคับ แต่การเป็นห้วคะแนนเกี่ยวข้องกับเรื่องของผลประโยชน์หรือการตอบแทนบุญคุณ น้ำใจ ความพอใจ ห้วคะแนนจะเป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างคะแนนเสียงสนับสนุนกับผลประโยชน์ในหลาย ๆ อย่าง เพราะนักการเมืองต้องการห้วคะแนนเสียงสนับสนุน เมื่อเกิดการเลือกตั้ง ซึ่งห้วคะแนนจะช่วยนักการเมืองหาคะแนนเสียง โดยที่อาจจะหวังทรัพย์สินเงินทองหรือการให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จากนักการเมืองเป็นการตอบแทน ห้วคะแนนกับนักการเมืองต่างมีความสัมพันธ์กันในเชิงการแลกเปลี่ยน และห้วคะแนนมาจากบุคคลหลายอาชีพตามความสามารถในการควบคุมคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองส่วนใหญ่เป็นชนชั้นนำในท้องถิ่น อาจเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีตำแหน่งที่เป็นทางการในชุมชน หรือเป็นคนสูงอายุในหมู่บ้าน หรือบุคคลที่อุทิศร่างกายและแรงทรัพย์ช่วยเหลือหมู่บ้านนั้นเสมอ และสอดคล้องกับประหยัด หงส์ทองคำ (2549: 244 – 247) ที่กล่าวว่าความสำคัญของการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ได้แก่ การเลือกตั้งทำให้ได้บุคลากรทางการเมืองที่มีคุณภาพ ผลของการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะทำให้ได้บุคลากรทางการเมืองในตำแหน่งต่าง ๆ เกิดขึ้น ส่วนบุคลากรทางการเมืองที่ประชาชนเลือกขึ้นมา จะมีคุณภาพดีเลวอย่างไรขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เลือกตั้งเป็นสำคัญ ซึ่งบุคลากรทางการเมืองในตำแหน่งต่าง ๆ ที่ประชาชนเลือกตั้งมานั้นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างผลงานในอำนาจหน้าที่ ถ้าเป็นคนดีมีอุดมการณ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเอาประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้ง ผลงานย่อมดีมีคุณภาพและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน การเลือกตั้งจะสร้างมิติใหม่ทางการเมืองเกิดขึ้น หมายถึง ถ้าเป็นการเลือกตั้งการเมืองระดับชาติจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าประชาชนเป็นผู้เลือกรัฐบาล ถ้าเป็นการเลือกตั้งการเมืองระดับท้องถิ่น ประชาชนผู้เลือกตั้งจะเป็นผู้เลือกผู้บริหารท้องถิ่นมาปฏิบัติหน้าที่บริหารกิจการของท้องถิ่น สนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ส่งผลให้เห็นว่าประชาชนเป็นผู้เลือกนโยบายให้รัฐบาลใช้เป็นหลัก ในการดำเนินกิจการทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน ประชาชน ผู้เลือกตั้งตัดสินใจเลือกตั้ง โดยยึดนโยบายของพรรคการเมืองที่ตนพอใจเป็นหลัก มิใช่เลือกตั้งเพราะพอใจคำมั่นสัญญาหรือพอใจคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร และการเลือกตั้งจะเป็นหลักการสำคัญของการเมืองระบอบประชาธิปไตย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ จากการศึกษาวิจัย การครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลศรีเรศ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2557 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ตระกูลศรีเรศครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยทางการเมืองคือ การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อช่วยเหลือปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การเป็นตระกูลทางการเมืองที่โดดเด่นที่มีผลงานทางการเมืองที่แตกต่างจากคู่แข่งทางการเมือง และการใช้เครือข่ายทางการเมืองหรือฐานคะแนนเสียงเพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ถึงแม้ตระกูลศรีเรศจะมีทุนทางการเมืองที่ด้อยกว่าคู่แข่งทางการเมือง แต่อาศัยความดีจากการช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จนส่งผลต่อการได้รับชัยชนะทางการเมือง และปัจจัยทางสังคม ซึ่งตระกูลศรีเรศให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนให้เตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีในจังหวัดกาฬสินธุ์ สนับสนุนงบประมาณและร่วมกิจกรรมประเพณีอย่างสม่ำเสมอ ด้านสาธารณสุข ก็มีส่วนช่วยผลักดันนโยบายที่สำคัญระดับชาติ คือนโยบายบัตรทอง 30 บาท รักษาทุกโรค ให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย จนนำมาสู่คะแนนนิยมต่อพรรคการเมืองที่สังกัดซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้ตระกูลศรีเรศได้รับชัยชนะทางการเมืองจนสามารถครองพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ และจะส่งผลต่อแนวโน้มการครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ นักการเมืองที่ต้องการครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน โดยเฉพาะการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยการสนับสนุนและพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนเพื่อให้มีรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เช่น พัฒนาระบบชลประทานเพื่อการเกษตร สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรที่มีอาชีพปลูกอ้อย มันสำปะหลัง และข้าว เพราะเป็นสินค้าทางการเกษตรเชิงพาณิชย์ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการศึกษา เพราะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนเพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาด้านอื่น ๆ การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประชาชน ถ้าประชาชนมีความรู้ก็จะสามารถใช้ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น สามารถใช้ความรู้ตัดสินใจเลือกนักการเมืองที่สามารถพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีความเจริญ และคุณสมบัติของนักการเมืองอีกประการที่ประชาชนกาฬสินธุ์ต้องการ คือ การมีความจริงใจในการช่วยเหลือประชาชน ประชาชนสามารถรับรู้ถึงความจริงใจที่นักการเมืองมีต่อประชาชนเห็นได้จากความดี ที่ตระกูลศรีเรศได้ช่วยเหลือประชาชน ถึงแม้ทุนทางการเมืองจะด้อยกว่าคู่แข่งทางการเมือง แต่ก็สามารถชนะการเลือกตั้งจนสามารถครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพราะความรักและศรัทธาของประชาชนที่มีต่อตระกูลศรีเรศ ความดี ความซื่อสัตย์ และความจริงใจต่อประชาชนของตระกูลศรีเรศ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สามารถครองอำนาจทางการเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ และจะส่งผลต่อแนวโน้มของการครองอำนาจทางการเมืองต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป หากในอนาคตจะมีผู้ที่มีความสนใจจะศึกษาการครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลทางการเมืองอื่น ๆ ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมือง หรือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการครองอำนาจทางการเมืองนั้น

3.1 ผู้ศึกษาอาจศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการครองอำนาจทางการเมืองในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เพื่อให้ได้ทราบถึงสาเหตุของ การครองอำนาจทางการเมืองในเรื่องอื่น ๆ ว่ามีสาเหตุด้านใดอีกบ้างที่จะทำให้ได้รับชัยชนะทางการเมือง หรือศึกษาเพื่อให้ทราบถึงวิธีการหรือกลยุทธ์การเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองว่าสามารถดำเนินการโดยรูปแบบใด อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้ศึกษาอาจศึกษาแนวคิดทางการเมืองของประชาชนว่ามีแนวคิดต่อนักการเมือง อย่างไร ที่จะทำให้ได้รับชัยชนะทางการเมืองจนสามารถครองอำนาจทางการเมือง ต้องการให้นักการเมืองใช้อำนาจทางการเมืองอย่างไร ใช้รูปแบบวิธีการหาเสียงเลือกตั้งอย่างไรจึงจะได้รับชัยชนะทางการเมือง หรือการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างไร จึงจะสามารถครองใจประชาชนจนได้รับชัยชนะทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

3.3 ผู้ศึกษาอาจศึกษาการครองอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ได้รับชัยชนะทางการเมือง การแสดงบทบาททางการเมืองและหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งจะทำให้สามารถเปรียบเทียบการแสดงบทบาทต่าง ๆ ทางการเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2530). *การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมล สมวิเชียร. (2520). *ประชาธิปไตยกับสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- คณิน บุญสุวรรณ. (2522). *รัฐมนตรีเมืองไทย*. กรุงเทพมหานคร: นพรัตน์.
- ชาติรี จันทรวิริยะชัย. (2532). *หัวคะแนนในระบบการเลือกตั้งของไทย : ศึกษากรณีจังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- ชูวงศ์ ฉายบุตร. (2535). *ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- ทวี สุรฤทธิกุล. (2546). *นักการเมืองกับการพัฒนาการเมืองไทย*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา ปัญหาพัฒนาการเมืองการเมืองไทย* (หน่วยที่ 11). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธวัชชัย กฤติยาภิชาติกุล. (2541). *การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- ธโสธร ตูทองคำ. (2555). *ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย พ.ศ. 2435 – 2555*. วารสารการเมืองการปกครอง, 2(2), 32 – 59.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2548). *พรรคการเมือง (Political Party) ในกระบวนการเมืองระบอบประชาธิปไตย*. วารสารรัฐสภาสาร, 53(11), 6 – 17.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2549). *ความหมายของการเลือกตั้ง*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การเมืองการปกครองไทย* (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชัย แก้วสำราญ และคณะ. (2530). *การเลือกตั้งปี 2529 ศึกษากรณีกระบวนการหาเสียงและระบบหัวคะแนน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.
- พิมลจันทร์ นามวัฒน์. (2534). *การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย*. วารสารรัฐสภา, 55(10), 72.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน และ ธโสธร ตูทองคำ. (2547). *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การเมืองการปกครองไทย* (หน่วยที่ 12). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสถียร วิริยะพรรณพงศ์. (2554). *หัวคะแนนไทย*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2559 จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/hostage>.
- สุธาสัย ยิ้มประเสริฐ. (2536). *60 ปี ประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศรีเอทีพี พับลิชชิ่ง.
- อวยชัย ชะบา. (2537). *ลักษณะและบทบาทของพรรคการเมือง*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย* (หน่วยที่ 11). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Arnold Wehmhoener. (1975). *Elite Development*. Bangkok: Workshop-Report VI.